

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489. sz. — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELOS SZERKESZTŐ:
BETECH PAL
LAPTULAJDOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet csa 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

1913. január 1-ig...

„1913. január 1-éig ráérünk a véderőjavaslatokkal“..... mondotta Khuen-Hédervary nagy hangon, mosolyogva, „mert én vagyok a terminus nélküli minis terelnök“. „Nos, akkor mi meg ráérünk 1913. január másodikáig“, mondotta Justh Gyula, mikor értesült a miniszterelnök elbizakodott nyilatkozataról.

A nagyhangú kijelentésre azonban csakhamar ugyancsak rácafoltak az események és csakhamar kitűnt, hogy a miniszterelnök csak az ellenzék ijesztésére mondogatta, hogy ő ráér, ellenben Bécsből szorongatják, hogy szállítsa már a beigért létszámemelést. A taktika, a miről a kormány azt hirdette, hogy 1913-ig nem fog rajta változtatni, bizony néhány hét alatt megfordult a bécsi szellő hatása alatt, megfordult pedig a nemrég tartott királyi audienciák hatása alatt. A passzív rezisztencia helyett a kormány az aktív rezisztencia felé halad és minden jelenség arra mutat, hogy erőszakos eszközökkel szándékozik élni. Ezt a legutóbbi események logikai kapcsolatba állításával kétségtelenül megállapíthatjuk.

A királyi kihallgatást nemsokára követte Székely Ferenc igazságügyminiszter tapintatlan kirohanása az ellenzék ellen, a melyben „szégyen, gyalázat“nak mondotta az ellenzék küzdelmét. A kis „enfant terrible“ azonban nyomban kénytelen volt — szégyen-szemre, az ellenzék gúnyos nevetése közben — nyelvbölcseit visszavonni.

Legjobban azonban a miniszterelnök hazudtolta meg a saját állítását. A mindig mosolygó miniszterelnök, a kinek 1913. január 1-éig semmi tennivalója nem akadt a véderőjavaslatokkal szemben, ki ölbe tett kezekkel, ragyogó arccal várta, hogy egy szép napon befagy az obstrukció, váratlanul, mindenkinek a legnagyobb meglepetésére, vad dühvel, kipirult arccal és rikácsoló hangon fenyegette meg az ellenzékét, hogy hagyjon fel az obstrukcióval, mert jön a házszabályrevízió. Hát már nem vár 1913. január 1-éig? Természetesen nem, mert közbejött az önértetes kijelentés és a távoli terminus közé a királyi kihallgatás.

E jelenet után néhány nap múlva a Neue Freie Presse-ben közlemény jelent meg, mely a magyar válsággal foglalkozott. Ezt a bécsi lapot úgy tekinthetjük, mint a magyar kormány bécsi szöcsövé, ez utján szokta a kormány az ellenzékét megfenyegetni. Ez a lap a válság megoldásával foglalkozik és azt mondja, hogy vagy békés egyezés jön létre, vagy pedig Tisza István házelnöksége alatt a házszabályrevíziót kell keresztülhajtani és ha ez sem használ, akkor jöjjön a házfelosztás és új választás. A békés megoldásra

kilátás nincs; a Tisza-féle házelnökséget maga Tisza István cáfolta meg, mert látta, hogy a munkapártban is nagy ellenzésre talált és könnyen megeshetett volna, hogy a munkapárt egy része és az ellenzék újra Berzeviczy Albertet választotta volna meg.

A házfelosztás és az új választásokkal való fenyegetőzés mellett azonban nem lehet és nem szabad elmenünk. Ezzel, — minthogy kormányforrásból ered a híresztelés — komolyan számolnunk kell.

Az ellenzéki sajtónak itt teljes erejével akcióba kell lépnie. Ránk hárul a feladat, hogy a vidéki ellenzéki pártokat, azoknak mindenféle szervezetét, csoportosulását, tehát pártkörét, klubokat, olvasóköreit, népköröket már most figyelmeztessük, hogy a pártéleti mozgalmat teljes erővel folytassák. A hol az ellenzéknek szervezete nem lenne, ott mielőbb ilyen létesítsenek. Résen kell lennünk és el kell követnünk mindent, hogy az ellenzéki polgárokat a közös cél érdekében összetartsuk, mert az összetartásban, a szervezkedésben rejlik az erő és a kormány hatalmi szervezetével, a pénzzel és terrorttal szemben mi ugyanis csak az eszmék erejét, a szó hatalmát, a lelkesedést és a szervezetséget állíthatjuk. Már most, a mikor még minden csön-des, készülünk kell a választásokra, a nagy harcra, egy esetleges téli — nem választásra, hanem valóságos hadjáratra, hogy a kormány váratlan házfelosztása az ellenzékét készületlenül ne találja. *Dr. Bogmár Oszkár.*

A mai népgyűlés.

(—gh) Székelyudvarhely város függetlenségi érzelmű polgársága ma ünnepet ül Tanuságot tesz változatlan politikai hitbűségéről. Nehez időket élünk. Az ország teherviselő képességét a kormány végsőre akarja kimeríteni. Életünket és vérünket követeli a nagyhatalmi hóbort bálványozására. Azt akarja, hogy annyi adót fizessünk, a mennyi erőnkkel túlhaladja.

Hatalmi kényszereszközeinek összes fortélyait előszedte. A főispánok, alispánok, főszolgabírák és falusi jegyzők reá nehezédtek a vármegyékre s mindenképpen azt akarják láttatni, azt akarják elhitetni, hogy a nemzet él-hal a súlyos katonai terhekért. A törvényhatósági bizottsági közgyűlések nevében néhány függő helyzetű bizottsági tag — főispáni kényszer folytán — sok helyen akadt, hogy a kormánynak kedvező átiratot verseci utánozza. De viszont maga a függetlenül érző polgárság, ezzel szemben mindenütt ellene nyilatkozott.

Furcsa látvány is az a törvényhatósági bizottsági vélemény. Nagyon furcsa. Ezelőtt pár évvel ugyan azon katonai javaslatok ellen, melyek most a képviselőház asztalán pihennek s hónapok óta alusszák jól megérdemelt mungó-álmukat, — mondjuk ugyanezen javaslatok ellen Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsága tényleg egy-

hangulag tiltakozott. Akkor pedig főispáni önkény, erőszak nem volt.

Most legutóbb ugyanazon bizottság, mert hiszen alig változott azóta, egészen ellenkező értelmű határozatot hozott. Hol van itt a józan ész? Hol a következetesség? Itéljük meg önmaguk, kik akkor és most is szavaztak...

Munkapárti oldalról hallottunk olyan véleményt is, hogy a népgyűlést az ilyen és ezekhez hasonló törvényhatósági bizottsági határozatok megelőzően és nem azok után kellene tartani. Hát aztán ki tételezi fel előre, hogy a törvényhatósági bizottságok nem magának a népnek, nem magának a mandátumot adó választóknak az érzelmeit képviselik a közgyűléseken? Miért nem kérdezik meg a bizottsági tagok választóikat álláspontjukról előre? Azért, mert a választókkal — tisztelet a kevés kiételnek — csak akkor allanak szóba, amikor tisztséget, bizalmat akarnak tőlük kapni.

Feltétlenül jogosult tehát ilyen formán az is, hogy utólagosan maga a nép, a nemzet, melytől minden jog forrása ered, megnyilatkozzék és hallassa szavát, habár az elítélő, lesújtó is azokra, kik a következetesség ösvényéről letértek. Ezt az is igazolja, hogy annak idején, mikor a katonai terhek ellen állást foglaltak, azért az országban egyetlen elítélő hang sem emelkedett. Tehát akkor maga a nép, maga a nemzet helyeselte a törvényhatósági bizottságok álláspontját.

Pestvármegye és más önállóan cselekedni tudó, akaró és merő varmegyék most is következetesen megmaradtak előbbi határozatuk mellett. Fértias bátorsággal oda mondták a kormánynak, hogy a katonai javaslatok nekik nem fellenek. De hát ott és egyebütt a törvényhatósági bizottsági tagokat dróton ráugatni, még a főispánnak sem áll hatalmában. Itt sincs hatalma reá, hanem hát maguk a bizottsági tagok allanak agyalábon s ha főispánt látnak, — tisztelet az elenyésző csekély számú tagoknak — rögtön behódolnak. Ha ez nem így volna, vármegyének egész más tekintelye, szavának más sulya lenne.

Maros-Torda vármegyében még színét sem látták a verseci híres átiratnak. Pedig ott is Haller János grófa főispán épen úgy, mint Udvarhelyvármegyében. Maros-Vásárhelyt is felfordult a béke szekere, hogy a tanfolyamozó polgármester javaslatát keresztül erőszakolták.

Elmélkedjenek ezekről mindazok, akiket illet s legalább jövőre ne engedjék magukat paprika Jancsi módjára dróton ráugatni.

Ébredjen fel a székely önértet. Ne szálljon inába a bátorság senkinek. Az igaz, hazafias ügyért küzdeni, harcolni, legszentebb kötelessége mindenkinek.

Gyönyörű példát szolgáltat erre a mostani parlamenti ellenzék, melynek minden egyes tagja emberfeletti erővel teljesíti hazafias kötelességét — mindnyájunkért. Jegyezzük meg jól: mindnyájunk érdekeiért küzd most az ellenzék. Tehát azokért is, akik e hazafias küzdelmét megmondolailanul, a hatalmi polcon levők vállvere-

regetéséért elítélték. Valóságos krisztusi művet folytatnak értünk A megváltó ellenségéért is imádkozott és keresztalált szenvedett. Ezt példázza az ellenzék mai küzdelme is.

Székely testvérek! Polgártársak! Bátor elszántsággal, de józan gondolkozásu, komoly férfiakkal illő ünnepélyességgel vegyünk részt mindnyájan a mai népgyűlésen és hallgassuk meg városunk országgyűlési képviselőjének: Dr Valentisk Ferencnek beszámoló beszédét s tiltakozzunk az agyonsújtással fenyegető katonai terhek ellen.

Vonják vissza — a hóhér-javaslatokat!

Irta: *Pallos Árpád dr.*

A politikában semmi sem történik. Hirtelen széles csend állott be, mely hasonlatos a nyári zivatarokat megelőző némaághoz. Miként a természet várakozó állapontra helykedik a nagy viharok kitörése előtt, épen úgy az ország s parlament ünnepélyes csendben várakozik az eljövendőkre. Mert jön valami! Nem lehet másképen. A mostani helyzet, a jelenlegi állapot tarthatatlan. Az ország szelere még mindig a létszámemelés s a katonai követelések sarának kátyujában vesztegel és semmi kilátásunk, hogy abból egyhamar kilábaljon. Ezalatt országos érdekek mennek tönkre, gazdaságilag s erkölcsileg szenvedünk s mindez azért, hogy a militarizmus telhetetlen molochjának nem akarjuk áldozatul vetni utolsó garasunkat s nem akarunk elvérezni azon súlyos terhek nyomasztó hatása alatt, melyeket a létszámemeléssel akarnak reánk rakni.

A sok fenyegetőzés, a sok ígéretés: üres rémitgetésnek látszik. A kormány nem mer erőszakos fegyverekhez nyulni. Érti, hogy az ország ez akciójánál nem lenne oldala mellett s akkor a kudarc és gyászos bukás bizonyos. Viszont a kormány is beátja, hogy így vezetni az ország ügyeit továbbra nem lehetséges.

Valamit tenni okvetlenül kell, mert különben a következmények odiuma reá hárul. Már pedig lehet-e egy magyar királyi kormánynak keletlenebb valami, minthogy a legkegyelmesebb bécsi Burg nincsen ténykedéseivel megelégedve?!

Pedig az is egészen bizonyos, hogy a jelenlegi magyar kormány ténykedéseivel ha meg is lehet elégedve, de az elért eredményekkel annál kevésbé. Már pedig a bécsieknek több pénz és még több katona kell, hogy legyer mivel asszisztálni ahhoz, ha a többi nagyhatalomnak megjön az étvágyuk egy kis külpolitikai kalózkodáshoz. Mert bizony a rablott jószágokból a mi monarkiónk csak mindenkorú füge jut.

S ezért harcol hónapok óta elkeseredetten a magyar kormány s ezért folyik késhegyig az egyesült ellenzék küzdelme. A végeredmény pedig már előre bizonyos. Mert ha még tényleg sikerülne is a kormánynak a munkapárt segítségével keresztül hajszolni a véderőjavaslatokat, azok fizikai teljesítésére sehoggy sem lesz képes, mert az ország gazdasági helyzete arra nem alkalmas, azt tartani nem tudja.

Minek esszük meg hát akkor a békát? Miért e sok hühhó?! Lássák be azok, akiknek végre annyi eszöknek kell lennie, hogy ez az ország annyira kiuzsorázott, annyira földhöz ragadt szegény, hogy több terhet roskadozó vállain, a maiaknál, elviselni nem képes. Lássák be, hogy hiába minden erőlködés, hiába hajszolják keresztül ezeket a lehetetlen törvényjavaslatokat, mert azok még a szentesítés után sem teljesíthetők, épen az ország siralmas gazdasági helyzetéből kifolyólag.

Kasszandra jóslatokat senki sem szeret, mi sem akarjuk ezt a hálátlan szerepkört betölteni. De nem hallgatjuk el azt, ami annyira nyilvánvaló, nem síklunk el nyom nélkül olyan kérdések mellett, melyek következményei már előre leszegezhetők. Hagyjanak fel végre lehetetlen kívánságaikkal, vonják vissza a véderőjavaslatokat s engedjék, hogy ez az ország, mely a tönk szélén vánszorog először gazdaságilag térjen annyira magához, hogy azután a katonák kívánságait fizikailag is teljesíthesse.

Mert ugyan mit ér nekik egy megszavazott törvény, ha nincs, aki azt teljesíteni is tudja?!

Ébresztő.

— A „48-as magyar vers“-ből. —

Elég volt már epedve várunk
A jobb időt, a szebb napot!
A sok hiu reménytől állunk
Már unostig felkopott.
Itt az idő, vérem! magyarság!
Itt az idő, hogy tenni kell:
Ne törd, hogy ellenséged arcát
Baráti mé. máz fődje el!

Mert ellenséged az a tábor,
Mely hizelegve átkarol;
Napfényes, álmos mosolyából
Rád villog a gyilkos pokol.
Azért oly síma, mint a bársony,
Hogy hozzád férjen a keze
S majd arcul ütve meggyalázzon,
Vagy orvul megfojtson vele!

Mért pusztul népe Kanahánnak?
Az ősi jólét hova lesz?
A régi várak mért nem állnak?
Az ut Budára mért gycpes?
Ez a haragos Isten átka:
Szenvedsz, hazám, te bárgyu Jób,
Mert önként görnyedtél igába
S kebledre vetted a kigyót.

Hiába égünk lelkesedve,
Vér, könny, verejték hasztalan;
Áldott hazánk sok magja, nedve,
Gyümölcs, bor, állat, víz, arany —
Hiába kincse a magyarnak,
A dus föld nem nekünk terem!
Odaát mindent learatnak,
Mienk csupán a küzdelem.

S hiába vakmerők, vitézek
A szép magyar nők fiai,
Csatában élni-halni készek:
Hirt róluk mégse hallani!
Kelhetnek, mint egy csodaerő,
A büszke, hős félistenek:
Elyeli őket, mint a fertő,
A hagyományos hadsereg!

Az a sereg, mely nemzetünknek
Pusztító Minotaurusza;
Mely mindig gyáván futva csügged,
Mihelyt halálos a tusa;
Mely győzni sohasem tudott még,
Csak felfújt békamérge mar;
S mely kártyavárként leomolnék,
Ha rálehelne a magyar!

E légy, e lomha, szemtlen légy
Köpköd sebünkbe rut petét!
S te némán tőröd ezt magyar nép
S nyeled cukorban az epét?
Nem! nem! Fölébredsz! Látom, érzem,
Tettekre buzdít a dolog:
Mielőtt kardot kötsz merészen,
A legyet összemorzsolod.

Morzsold csak össze górsan! Aztán
A félton már meg ne állj!
Győznöd kell jogod ősi harcán —
S magyar király lesz a király!
S magyar királlyal a magyarság
Teremt egy új regés időt:
Feltámad a nemzeti nagyság,
Mely négyszáz éve rombadölt!

Rudnyánszky Gyula.

E NAP

Vasárnap, október

Rózsafüzér

az új évnegyed kezdete.
Ha előfizetése lejárt, siessen azt megújítani, hogy a »SZÉKELY-UDVARHELY« továbbra is b. címére pontosan küldessék

Támogassuk az igazi 1848-as függetlenségi sajtót, mert azzal önmagunk függetenségét, szabadságát segítjük elő. Hazafias tisztelettel kérjük tehát az előfizetések megújítását. Előfizetési ár negyedévre 2 K 50 f.

HÍREK.

— **Vértanuk emléke Erzsébetvároson.**

Az „Erzsébetvárosi Polgári Otthon“ olvasóköre az aradi 13 vértanu emlékét ma (vasárnap) kegyeletesen ünnepli. A kör helyiségében műsoros ünnepséget és társasvacsorát rendez. A műsorból megemlíjük, hogy Sikolya Lajos „Boszut esküszünk“ című sajtó versét fogja szavalni. A hazafias érzésnyilvánítások mellett a hazafias társaséleti életét ápolása, bizony nálunk is érzene úgy a polgárság, mint az iskolák egyrésztnek körében...

— **Bánffy emlékünnepe.** Az udvarhelyi ref. egyházmegye 1911. évi okt. hó 10-én d. e. 10 órakor Székelyudvarhelyen a ref. templomban Br. Bánffy Dezső v. b. t. t., Magyarország egykori miniszterelnökének, mint erdélyi ref. egyházkerületi főgondnoknak emlékére ünnepélyt rendez, melyre az érdeklődő közönséget tisztelettel meghívja. Az ünnepély sorrendje: 1. Ének: Jövel szentlélek Uristen XCII. dics. 1. vers 2. Ének: Az emberet te meghagyod habi XC. Zsolt. 2. vers. 3. Ima, tartja Hegyi Péter peteki lelkész egyh. m. főjegyző. 4. Ének-szólo előadja: Horváth József ref. kantor. 5. Emlékbeszéd, tartja Vajda Ferenc székelyudvarhelyi ref. lelkész, esperes. 6. Ének: Isten áldd meg a magyart! Székelyudvarhely 1911. okt. 6. Az esperesi hivatal.

— **Színészet.** Szilágyi Dezső színigazgató társulatával e hó 3-án kezdette meg előadásainak sorozatát Székelyudvarhelyi, a Budapest-szálló színháztermében. Eddig a „Cigány-szerelem“ „Millió“ és „Az obsitos“ került előadásra. Tegnap pedig a „Babuská“-t adták. Az operettekhez a zenét Bártfay karnagy vezetésével az 51-ik gyalogezred zenekara szolgáltatja.

— **Halálozás.** Széplaky Györgyné szül. Békésy Jozefa életének 78-, házasságának 51-ik évében hosszas szenvedés után e hó 4-en jobb létre szenderült Orlánd községben. Temetése általános nagy részvét mellett e hó 6-án a róm. kath. egyház szertartása szerint volt s lelkéért az engesztelő szent mise-áldozatot ma (vasárnap) mutatják be a karácsonfalvi róm. kath. templomban Halálát férjén kívül gyermekei és széleskörű rokonság gyászolja.

— **Gróf Serényi Béla alapítvány** A ma (vasárnap) tartandó parajdi és e hó 15-ikére kitűzött olaszteleki tenyészállat-díjazás alkalmával, — mint lapunkat illetékes helyről értesítik — a hirdett 400—400 K-ás állami és 100—100 K-ás egyesületi díjon kívül kiosztásra kerül még a gróf Haller János főispán által „Gróf Serényi Béla alapítvány“ címen adományozott 50—50 K is, amelyre kistenyésztők jó minőségű magyar erdélyi fajta üszői pályázhatnak.

— **Belőttek a főgimnáziumba.** A székelyudvarhelyi róm. kath. főgimnázium torna- és rajztermébe az elmúlt szerdán ismeretlen tettes fiobert puskával az ablakon át belőtte s a golyót a mennyezet falában megtalálták. Tamás Albert főgimnáziumi igazgató pénteken reggel feljelentette az esetet a rendőrségnél, hol a nyomozatot Szombafalvy Lajos főkapitány azonnal elrendelte. Tamás igazgató kijelentette, hogy ablak beverések már a régi főgimnázium épületénél is gyakran előfordultak, de a mostanihoz hasonló merénylet nem volt. Igazán kíváncsian várjuk a rendőrség nyomozásának eredményét.

— **Tanfelügyelői körlevél.** Chalupka Rezső kir. s. tanfelügyelő 3246—911. tf. sz. alatt igen meleg hangú körlevelet intézett Udvarhelyvármegye valamennyi áll. isk. gondnokságához, közs. iskolásközékhöz, áll. és közs. elemi és polgári isk. igazgatójához, tanítójához és tanítónőjéhez az Országos Gyermekszanatórium Egyesület főrekvéseinek támogatása érdekében. Hisszük és reméljük, hogy e magas és irgalmas feladatot szolgáló főrekvést a nemzet mindig hű és önzetlen munkásai: a tanárok, tanítók és tanítónők felkarolják és a gyűjtés terén vármegyénk nem lesz az utolsó.

— **Talán csak nem panamáznak?! Ritka** eset foglalkoztatja most városunk vadászközönségének egy részét. Arról van szó, hogy Oroszhegy község előjárósága ez évi október 7-én d. e. 9 órára árverést hirdetett a vadászati jog haszonbérbe adására. A hirdetés azonban — csodálatos módon — csakis e hó 5-én látott napvilágot az ugynevezett „vármegyei hivatalos lap”-ban. Tehát olyan szűk-körben mozgó helyen, ahol a közönség nem látja és olyan rövid határidővel, hogy ha valaki véletlenül tudomást is szerezhetne róla, fizikai lehetetlenség volna az árverésen résztvenni. Mi sem természetesebb, hogy az árverés ilyen módon való megtartása, illetve jogerőre emelkedése ellen, Víz Flóris műasztalos, a helybeli vadászegylet egyik igen agilis tagja, felelősséget adott be a vármegye alispánjához. A megsemmítésben nem kételkedünk, mert a vármegye alispánja bizonyára azt akarja, hivatásánál fogva azt is kell akarnia, hogy a községnek jövedelme gyarapodjék. Azonban e megsemmítéssel kapcsolatosan — közérdekből — annak az elrendelését is óhajtánók látni, hogy minden egyes hirdetés a vármegyében megjelenő összes lapokban és idejében közöltessék. Hiszen a hirdetések közlése nem annyira a lapok érdeke, mint inkább a hirdetők mindenkor jól kamatozó tőkebefektetése. Ezért mondja Mark Twain: „És ha valaki aranyat ólomra akarna becserelni, nem tudna rajta tudni, ha közhírré nem teszi.” Nem vissza, de előre kellene fejleszteni a vármegyét. Ne féljenek a nyilvánosság tisztító tüzetől. A tiszta aranyat még a rozsdá sem marja...

— **Az obszitosok jutalma.** Schwarzenberg hercegnek van egy alapítványa, melynek kamataiból 12 Kás jutalmakat osztanak ki azoknak, kik a cs. és kir. 2., 31. és 82. h. d. kiegészítő parancsnokságok kerületéből valók s kik a katonai kötelekből történt kilépésük után magukat minden tekintetben jól viselték s a „legnagyobb uralkodóház iránt különös hűséget és ragaszkodást tanúsítottak”. A végelbocsátási okmánnyal felszerelt folyamodványok ez évi december 14-ikéig Székelyudvarhely város polgármesteréhez adandók be.

— **A néptanítók és állami hivatalnokok községi adómentessége.** A m. kir. közigazgatási bíróság 2906—1910. szám alatt hozott határozatában kimondotta, hogy a néptanítók és állami hivatalnokoknak biztosított községi adómentesség szigorúan magyarázandó. Kereskedelmi, felső-leányiskolai és zeneiskolai tanárookra és tanítókra a községi adómentesség kedvezménye ki nem terjeszthető.

— **Pénzüntézetek Szövetségének közgyűlése.** A „Magyar Pénzüntézetek Országos Szövetségének Székelyföldi Bizottsága” e hó 15-én d. e. 11 órakor Maros-Vásárhelyt, a városház nagytermében közgyűlést tart Tauszik B. Hugó kir. tanácsos, az Agrár Takarékpénztár vezérigazgatójának elnöklésével. Az erdélyrészi telepítésről Dr. Fenyvesi Soma, a pénzüntézetek ügyvitelének ellenőrzéséről Dr. Berényi Pál, a vidéki áruaktárak szerepéről a gazdasági életben Schwartz Zsigmond tesz előterjesztést. A magunk részéről szívesen láttuk volna a tárgysorozatban a városi házak törlesztésének kölcsönös kérdéseit is. Ez olyan lényeges, annyira szükséges dolog, hogy el-mellőzése igazán káros; nem akarjuk mondani: bűnös könnyelműség. Eddig a szét-szórt állapotban levő pénzüntézetektől nagyobb, országos fontosságú kérdések megoldását követelni nem lehetett. Azonban most, hogy tömörültek, ilyesmiket joggal várhatunk az összeségtől, sőt várjuk is. Vagy magyarok vagyunk a pénzpiac terén és alkotunk, gyarapítunk s felvesszük a versenyt a nemzetiségi bankokkal, vagy pedig, ha ezt a pénzüntézetek együttes tömörülése sem képes elérni, akkor tehetetlenségünket áruljuk el. Mert az mégis csak szegényen reánk nézve, hogy annyi magyar bank mellett, a nemzetiségiek olcsóbb kölcsönt adjanak.

— **Vármegyei pótdadósavar.** Kopottas, elfakult irás érkezett az elmúlt hét közepén Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsági tagjaihoz. Az egész irás egy szomorú jelentés. Köszörülök abban a vármegyei pótdadók esávarját — a következő évre. Bejelenti az alispán, hogy a vármegye törvényhatósági bizottsága e hónap 17-én (kedden) tartja őszi rendes közgyűlését, melynek első tárgya a háztartási pénzalap, 2-ik a tisztviselői nyugdíjalap, 3-ik a megyeházépítési alap 1912 évi költségvetésének előterjesztése lesz. A második tárgy kettő, illetve 5 százalékos, a harmadik pedig 3 százalékos pótdadó kivételének engedélyezésével jár. Bizony különös gazdálkodás ez a miénk. Egy milliót meghaladó pénz felett rendelkezik a vármegye a különböző alapokban. Ezt az összeget a helyett, hogy kölcsönök nyújtásával magasabb kamat mellett kihasználná és így a kamat-többletből a pótdadót fedezné, sőt esetleg külön alapot is gyűjtene pl. szegény- és árvaházra, megelégszik a jóval csekélyebb bankkamatokkal s pótdadóval terheli az amúgy sem valami gazdag viszonyok között élő polgárságot...

A gazdasági megerősítés útja.

Írta: Meskó Pál.

Nem mondok újságot, mikor azt mondom, hogy Magyarország közigazgatási életének legfőbb tényezője a föld. Azok a véredények, amelyeket a földművelő nép ekéje felhasogat, véredényei, tápláló csatornái az ország gazdasági szervezetének. Minél tökéletesebb ezeknek a véredényeknek a munkája, annál erősebb, annál munkaképesebb az ország gazdasági szervezete. Ha ezek a véredények kiszáradnak és felmondják a szolgálatot, akkor eltűnik az egészség piros színe az ország gazdasági arculatáról s helyébe jön a sápkórság, mint a belső bajok csillogó jele. Sohasem beteg az ország, ha a szántóföld barázdái, gazdasági életünk ezen kipróbált véredényei, a szervezetet kellőképpen táplálni tudják, de azonnal gyenge, beteg és erőtlenség lesz az ország, mi-helyt a gazdasági véredények munkájában zavar keletkezik. Megdönthetetlen igazság, hogy egy jó termés ennek az országnak gazdasági megújulást, gazdasági feltámadást jelent, a rossz termés pedig gutaütés, a mely megbénítja egész gazdasági szervezetünket. Más

országnak más a boldogulás útja, a mi utjaink azonban a szántóföldeken keresztül vezetnek a biztos cél felé.

Van egy már eléggé kipróbált, de még kevéssé ki nem használt háziszserünk, amelynek gazdasági megerősödésünk szempontjából nagyon jó hasznát vehetjük. Ez a szövetkezeti eszme és a szövetkezeti intézmények. A szövetkezetekről sok rosszat beszélnek ezekről minden jót elhallgatnak, mindenért a szövetkezeteket szokták felelőssé tenni és rendesen igen sokat szoktak kivánni a szövetkezetektől.

Némelyek azt kívánják a szövetkezetektől, hogy azonnal segítsenek minden bajon. Ez teljes lehetetlenség, mert várni kell addig, míg a szövetkezet megerősödik, míg a vezetők is feladatuk magaslatára emelkedve, a szövetkezeti eszme igazi tartalmához képest teljesítik feladataikat. A szövetkezet nem gomba, a mely magától nő, nem ádva, a mely ápolás nélkül is virágzásnak indul, hanem nemes ültetvény, a mely gondozásra szorul s csak akkor fejlődik, ha jó gazdája van.

Sokan abban a téves hitben vannak, hogy szövetkezetet csakis államsegéllyel lehet létesíteni, pedig ez annyi a szövetkezetre nézve, mint egy erős, hatalmas ember kezében egy nádszál; a ki az öklével könnyebben leverheti az ellenségeit, mint a kezében levő gyenge nádszállal. Ezért kár olyan nagy súlyt fektetni az államsegéllyre, mert e nélkül is lehet jó szövetkezetet szervezni, ha becsületes szárdékekkel, erős akarattal és egyesült erővel fogunk a munkához. A szövetkezeti intézmények segítségével javíthatjuk hitelviszonyainkat, rendezhetjük adósságainkat, fejleszthetjük a termelést, kedvezőbbé tehetjük az értékesítést, olcsóbbá tehetjük nemcsak a saját megélhetésünket, hanem még a városi lakókat is, a kik csak a sok felesleges közvetítő betolakodása révén tudják megszerezni a szükséges élelmiszereket. A drágaság megszüntetésének is egyik legcélravezetőbb eszköze a szövetkezés, mert a falusi értékesítő szövetkezetek közvetlenül, a közvetítők munkájának igénybevétele nélkül szállíthatják az élelmicikkeket a városi fogyasztóknak. Nem a kereskedő felesleges, hanem feleslegesek azok a közvetítők, a kiket a termelő és a fogyasztó kénytelen tartani s a kik a kereskedelemben produktív munkát nem végeznek.

A szövetkezeti intézmények műhelyeiben kovácsolják azokat az irtókapákat, a melyekkel minden dudvát kiirthatunk a gazdasági élet mezejéről. Oly forrás a szövetkezeti eszme, a mely a falu gazdasági életének kerekét megindítja, forgásukat gyorsítja, működésüket szabályozza s a gazdasági megerősödésnek soha nem remélendő lendületet ad. Nálunk, a helyett, hogy diadalszerűen vinnék faluról-falura, ha közeledik, sok helyen még most is félre verik a harangokat, mielőtt mikor jégfelhők mutatkoznak. Biztos fegyver, erős szerszám a szövetkezeti eszme a gazdasági megerősödésre irányuló munkában, biztos segítség a gazdasági bajokkal való küzdés közben. Korlát a meredek szélén. Hid a hullámok felett. Világító szövetnek a sötétségben. Mentő horgony a gazdasági örvények közé jutott szerencsétlen számára. Olyan, mint a napsugár, ingyen kapja az ember. Olyan, mint az esőnek cseppje, áldás fakad belőle.

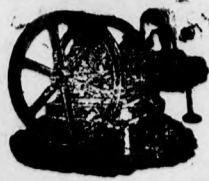
A szövetkezetek szervezését erőltetni nem lehet, erőltetni a buza és a tengeri fejlődését sem lehet. De kapálni kell, mert másképp nem fejlődik. Senkit sem lehet lefogni és beoltani a szövetkezeti eszme oltóanyagával, de megmagyarázni az oltás üdvös következményeit, igenis szükséges. A szövetkezeti munka megindításakor elsőnek kell lenni azoknak, akikre a nép gondozása bízva van. De nálunk a szövetkezeti eszme elleneségei éppen ezeket szeretnék eltüntetni attól a szociális munkától, melyet szebb és kézzelfoghatóbb eredménnyel végezni sehol sem lehet, mint éppen a szövetkezetekben, a magyar gazdasági megújulás tüzhelyeinél.

„CLIMAX“
nyersolajmotor

Legolcsóbb, legbiztosabb üzemű. Versenyképes árak.
Elsőrangú minőség. Több ezer referencia

Pénzt
takarít meg!

Bachrich és Társa

mo. orgyári fioktelep
Budapest V/41 Szabadságtér 17 sz.
(Tözsdepalota)
Telefonsz. 71-01. Sörgönc. **CLIMAX**

Síremlékek
és lépcsőkövek
Székelyudvarhely,

Kossuth-utca 52-ik szám alatt
Imreh Márton főfaragómester
üzletében kap-
hatók a legjutányosabban. Elvállal egyéb
építéshez való munkát is. Erősségét és
tartósságát jótállást vállal.

80 hold tagosított birtok el-
adó és 53 hold bér-
be adandó. Bővebb felvilágosítást
nyújt Orbók Lajos Medgyes.

1848 eredeti francia angol,
és amerikai toalett-
modellt közöl a BUDAPESTI BAZAR egy évfolyamában. Előfizetési ára: **negyedévre 2 korona.** Ingyen mutatóvényszámot küld a „BUDAPESTI BAZAR” kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-u. 22. (Budapesti Bazar-ház.)

Stoch Cogac gyógyyszer

Garantált valódi borpárlat. Főzése a legszigorúbb ellenőrzés mellett történik.

Gamis és Stoch
Barcola.

A töltés és dugaszolás Bécsben a cs. kir. vegyészeti állomáson történik s minden egyes palack az állomás bélyegzőjével van ellátva.

Mindenütt kapható

Hamisítástól védve van

Czell Frigyes

és Fiai

bortermelők és bormagyarácskedők
Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő salattermés és vörös borok.

Hirdetés az üzlet lelke!
Hirdetés nélkül
nincs forgalom! **HIRDESEN** tehát
a Székely Udvarhelyben

B O R!

Ferencet Gyula Székelyudvarhelyi bortágykereskedőnéi

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható. A kedvező szüreti kiállításokra való tekintetből ármérséklés.

Névjegyek

Meghívók.

Eljegyzési

és Esküvői

valamint gyász-

jelentések

egyszintén mindenféle

könyvnyomdai s

könyvkötői munkálatok

izléses ki-

vitásban gyorsan és

pontosan készülnek

Betegh Pál

villamos üzemre berendezett

könyvnyomdai és könyvkötő-intézetében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca sz. 31. alatt.

Védjegy: „Horgony”

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióknak bizonyult háziszert, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult köszvénynél, osztnál és meghülesknél.

Figyelemztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossak legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K-80, K 1.40 és K 2.- és ügyszólván minden gyógyszerertárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest. D. Richter gyógyszerháza az „Arany oroszlánhoz”, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

AZ UDVARHELYMÉGYEI TAKARÉKPÉNZTÁR RÉSZV.-TÁRS.
SZÉKELYUDVARHELY, fiokok: Székelykeresztúr és Oklánd
ügkörébe a **törlesztéses (amortizációs) kölcsönök**
adását is felvette.

Bekebelezett ingatlanokra **5000 - 30000 koronáig**
terjedő kölcsönöket nyújt 15, 18, 23 és 32 évi,
félévenkinti törlesztések mellett, **6 százalékos** kamatozással.

Bővebb tájékoztatást Székelyudvarhelyt a fő-, Székelykeresztúrt és Oklándon a fiókinézetek nyújtanak.

SZEKELY-UDVARHELY
tisztá 48 as függetlenségi lap,
Udvarhely egy legelterjedtebb
közlönye. Megjelentik hetenkint
2 szer. Előfizetési ára félévre
5 K. Elterjedésénél fogva hír-
detésekre a legalkalmasabb.

Adria Rákóczy Szt-István Szepesi Ien
legjobb magyar gyártmányú díszleveledpapírok. Ezekon kívül
közönséges és finom, színes és virágos leveledpapírok és borítékok,
leveledpapírok, gyász- **Képes levelezőlapok** 20-féle helybéli felvétel,
leveledpapírosok stb. **Nagyválaszték tájképes**
virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

Állandóan kaphatók mind-
kész nyomtatványok,
u. m. községi, körjegyzői, szol-
gábirósági, végrehajtói, ügyvédi,
lelkészi, iskolai, üzleti és külön-
féle magánügyi nyomtatványok.

KÖNYVNYOMTATO- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET **BETEGH PÁL** **KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS**

Mindenféle színű, nagyságu, sa-
lyu és minőségű irodai és iro-
PAPIROSOK
vonalzott és sima leveledpapírok,
vonalzott és rovatos papírok,
rajzpapírok, írógéppapírok, cso-
magoló és selyempapírok, ma-
solópapírok, itató-papírok, szűrő-
papírok, torta- és befőző-pa-
pírok, könyvkötő-papírok és papír-
különlegességek. Kártyapapírok.

Lemezpapírok minden súlyban.
hangjegypapírok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,
jegyzőkönyvek, hangjegyfűze-
tek, rajzfűzetek, vázlatkönyvek,
diszminták, szépírási és rond-
írási minták. Olcsó legyező-fal-
rajzok, klotz-papírok, szivarka-
hüvely, szivarka s névjegyárak
Dohány-ésszivartárcák bőrből és
fémhől. Bőrtárcák, pénzes-ersze-
nyek, okmány és irománytárcák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros
KÖNYVNYOMDAJÁT
mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, tabla-
zatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és
esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések
stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá
könyvkötészetét
honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélírótollak, rondtollak, üveg-
tollak, tollszárazak, dísztollszárazak.
Íróok, fekete; színes
íróok, notes-íróok, csavaríró-
nok (crayonok), zsebíróok, csa-
varíróbetétek, íróvédők, író-
hegyezők. Kreták, iskolai, kávé-
házi és fájelző kreták, színes
kreták. Tinták, legjobb irodai és
másoló tinták, színes, vegy és
ruhajelző-tinták, bejegyző-
tus, mezza, folttisztító, bronz.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok,
hegedű-iskola, hegedű-alkatré-
szek. Gramophon és fonográfok,
lemezek és hengerek. Hang-
goló-sipok és rímák. Mono-
grammok fehérnemű és leveled-
papírjelzésre. Kezi nyomda. —
Különféle bélyegzők, pecsétnyo-
mók, pecsétjegyek, pecsétviasz,
festékpárnák, ostyak. Ajtóablak
és nevelőratok öntött fémhől,
erdeszkalapácsok gyári arban.

A hazai és külföldi jeles írók
művei, ifjúsági iratok és képes-
könyvek folyton vannak készlet-
ben. Teljes Magyar Könyvtár.
A székelyudvarhelyi közepisko-
lakban és a városi és megyei
elemi népiskolákban használat-
ban levő összes tankönyvek rak-
tára. Szótárak, térképek, napta-
rak, imakönyvek, albumok, em-
lékkönyvek, üzleti beíró könyvek,
főkönyvek, pénztárkönyvek, nap-
lók, jegyzőkönyvek, másoló-
könyvek, bevásárló könyvek,
zsebkönyvek (notesek), pénztár-
tömbök (Block), bárcá és szel-
venykönyvek.

Körzők,
vonalzók, háromszögek, szögme-
rő, rajzdeszkák, tolltokok, itató-
deszkák, olaj-s zfesték minden
szinben. Ecsetek. Irodai és zseb-
tintatartók, disztintatartók, toll-
állványok, szivacs-csésze, író-
mappák. Legjobb dörzsmézzák,
gummiszalagok. — Rajzszögek,
szőnyeg szegek, képesok stb.